

ATXURI´KO MILLAGRUA

(Bizkaieraz)

(Umeentzat Antzerkitxoa)

Kirikiño´ren «Abarrak» liburutik artua eta eratua
Ebaristo Bustinza

Antzezlariak: On Jose eta txinel bi, Errenak 4 edo 5, edo geiago...
(Errenak sartzen asiko dira).

Edeslariak

(Irakurrita naiz buruz).

Emen orain antzeztuko doguna jazo zanetik, urte
asko igaro dira.

Orduan Bilbo´k ogei milla arima baiño askoz
geiago ez ebazan...

Bilbotar barregarri batzuk iragarri eben bertako
izparringi batean, ez dakit nongo errian atso bat il
zala guztiz aberatsa, eta milla ogerleko batzuk itxi
ebazala Bilbo´ko erren edo kojuei bananduteko.

Diru ori banatuko jakela Atxuri´n ango etxe ba-
teko atarian.

Bilbo´ko txiro eta eskekoen artean ikara andia
eragin eban iragarki onek, eta egun batzuetan ez zan
beste izketarik auxe baiño Bilbo guztian...

Eldu zan zorioneko eguna...

Atxuri´ko etxe aretako atarian mai bat agiri

(Au esan bitartean zapia zabaldu eta mai bat
agertuko da, baita zorro bi... eta beste gauzak... Mai
gaiñean tintontzi eta papel batzuk... eta zorro batzuk
zerez edo arez beteak).

Gero sartu zan gizon bat, piperra baiño serioa-
go... (On Jose sartuko da). Atarian batera ta bestera
ibilli ebillen, eperdi gaiñean eskuak alkartuta...

(Txinel biak be sartuko dira).

Goizean goizetik asi ziran anka-motzak agertzen kalean. Nok uste onenbeste erren ta kojo egoanik Bilbo'n?

(Errenak sartzen asiko dira)

Lenengo errenak.--Eeeeuuppp!!! (makulluakaz sartuko da).

On Jose'k. —Zer dogu? Anketatik txarto ala?

Lenengo errenak.—Txarto bakarnik ez. Ezin eze-lan be ibilli!!! Len gaztetan nik dantzan ariñ eta bizkor egiten neban Begoña'ko erromerian... baiña orain... burdi batek ebagi eustazan anka biak, eta begira zelan nabillen...

On Jose'k. —Non bizi zara ba?

1° errenak.—Ni? San Nikolas ostean.

On Jose'k. —Arin egin dozu andik oneraño zu lenengo etorteko...

1° errenak. —Arin egin bear zorro orreitako dirutxotik artuko ba dogu.

On Jose'k. —Ondo dago, danontzako izango da. jesarri zaitez.

1° txinelak.—Ementxe jesarri zaitez, zure lagunak etorri arte. (Txinelak bankuan ipiñiko dau).

Zen. errenak.—(Makil aundi bat eskuetan eta anka bata arrastaka sartuko da). Ai! Ai! Ai!!!, neure anka kankallu au!!! Au neure miña; ezin egona!!!

Zen. txinelak. —Ai baiño lenago egun on esaten da.

Zen. errenak. —Bai, bai, bai, ...egun... on...

On Jose'k. —Bai, gaurko eguna zuontzat ona baiño obea izango da izan be...

Zen. errenak. —Ori guzti ori urrez beterik dago?... Ta guretzat dana? Ez da izango egia!!! Au poza, au zoriona. Au suerte ederra!!! (Saltoka ta dantzaka asiko).

On Jose'k.—Laster osatu zara.

2° errenak.— (Ostera be miñetan lez). Ai!, ai!, ai!, ene, nire anka motza!!!

J" txinelak.—Jesarri zaitez lagun onen ondoan.

*

3n. eta 4n. errenak. —(Bi batera eta bat eginda sartuko dira, alkar lotuta lez. Bakotxak anka bat bakarrik agertuko dau. Biak abesten sartuko dira... lara, lara...).

3n. errenak 4n. ari.—I, Peru, au dok gure suertea. Laster aberatsak gozak. Ikusten dozak or, mai gainean dagozan zorroak?... Ba... geureak laster izango dozak... bai, geure geureak...

4n. errenak.— Emendik aurrera lanik tautik be ez. Txakurrak egin dagiela... Bazkal-ostean señoritoen antzera kafia, kopa eta puro ederra!!! Aupa Bilbo'ko eta rundu zabal guztiko erren, kojo, ankamotz eta anka-bako guztiak!!!

3n. errenak.— Emendik aurrera txistera dotorea buruan... lebita bustan bikoa soifiean... eta nire izena: Don Gerbasio.

4n. errenak. —Eta nirea: Don Kaspar Koipe-bustan.

On Jose'k. —Zer dala-ta, orrenbesteko poza?

3n. errenak.— Ikusten gaitu, Jauna? Ni anka bakar eta au anka-motxo. Gizon bi ta bi anka. Bakotxak bat, eta bion artean bi... orko diru guztiak guri... zorionak zuri ta niri... diruak egin nau bertsolari...

2n. txinelak.—Esarri zaiteze ementxe besteak etorri arte.

* * *

(Gero nai bada beste erren batzuk sartu leitekez, baiña danak barregarri ibilliaz).

5n. errenak. —Neu naz lenengo.

6n. errenak.— Nou orixe etorri naz zu baiño lenago.

5n. errenak. —Ze demoñino!!! Niri ez daustazu lekurik kenduko...

6n. errenak. — I nor az, ba, ni baiño geiago, piper-

min ori!!!

5n. errenak.— Isilik ez ba'ago, tripak agotik aterako auadaz.

6n. errenak. —Ik niri!!! Alper-zar; arlote, asta-buru orrek. (Burrukan asiko dira; eta txinelak banatuko).

Txinelak.— Judas, inpernuko deabru guztiekaz!!!

2n. txinelak. —Geldi emen! Sekulan be ez neban siñistuko Bilbo'n onenbeste orren arlote dagonik.

On Jose'k. —Isilik!!!, isilik!!! Orain txinelak irakurriko dau, diru oneik zuentzat itxi dauzan atsoaren testamentua.

(Txinelak tanborra jota, bandoa emoten dan antzera, irakurriko dau):

Txinelak.—Jaun-andreok eta Bilbo'ko anka-bakar, anka-motz, anka bako eta erren guztiok: Nik Floripondia Txoribarregarri'k, eriotzako orduan, Iarogei milla urrezko, Bilbo ta inguruetako erren, anka-bakar eta tonto-lapiko guztientzat, izten dodaz. Nire eriotza-ostean diru oneik Atxuri'ko zelaian banatzea gura neunke, an batzen diran erren, kojo, anka-bakar eta astakillo guztien artean. Ala izan dedilla.

(Au entzunda erren guztiak makulluak bota ta saltoka, goraka eta txaloka asiko dira).

Batek.—Gora, Andre Floripondia Txoribelarri!!!

Guztiak.—Gora!!!

Beste batek.—Gora On Jose, diru-banatzaillea!!!

Guztiak.—Gora!!!

Beste batek.—Gora Bilbo ta inguetako erren guztiok!

Guztiak.—Gora!!!

On Jose'k.—Isilik!!! Oraintxe asiko gara emen clagona emoten. Ni txinelakaz barrura sartuko naz, eta zuok bien bitartean zorroetara begira-begira egon zaitzeze gu ostera be agertu arte.

(On Jose eta txinel biak sartuko dira. Besteak begira-begira egongo dira eta eskuak pozez igurtzitzen diru pilloak noz artuko).

(Geroagotxo On Jose sartu dan atetik bertatik zezen batek urtengo dau adarka erren guztiak anakaz gora botaten. Ango nastea eta arifieketea zezenagan-

dik iges-egiteko!!!. Zezen ori mutil bat zezen-adarra-
kin edo izan leiteke...)

* * *

Edeslaria.— Egundoko ariñen kalea garbitu zan.
Zezena agertu orduko kojo-erren guztiak osasunera
etorri ziran. Atxuri´ko millagrua!!!